

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

§. 1. De Natura & varietate Decimarum: quibus personis, quo Jure, & à
quibus debeantur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

7. Principaliter debentur parochis: & quibus.

10. An Jure Divino, vel Ecclesiastico tantum.

11. Etiam aliis Clericis de Jure speciali competere possunt, & Religiosi.

12. Imò & Laicis ex privilegio, vel per infeudationem, nonverò per viam Prescriptionis.

14. Quam obligentur ad decimas solvendas.

15. An aliquando etiam Parochi, vel alii Clerici, aut Religiosi.

16. An locator vel conductor prædii decimis obnoxii.

17. Immutas à solvendis decimis acquiri potest privilegio, consuetudine & prescriptione etiam à Laicis, transactione &c. non tamen emptione-venditione, vel alio contractu, in quo intervenit pretium temporale.

18. An privilegium hujus immunitatis sit strictæ interpretationis.

20. 21. 23. 24. Ex quibus solvendæ sint decimæ, & quo modo.

22. Quid sit Novale propriè ac impropiè dictum.

26. 27. 30. Decimæ Novalium propriè dictorum ad Parochum.

28. Et quidem stabiliter pertinent; sed de Jure Bavarico ad triennium, si decimæ antiquæ spectent ad alium.

29. Decimæ Novalium impropiè dictorum ad quem?

31. Decimæ statim solvendæ, & quomodo numeratio in iis faciendæ.

32. Solvendæ, etsi decimator non exigat.

34. Nec Parochus nec alius decimator decimas mutat propria auctoritate.

35. Pro decimis dari vel exigi pecunia nequit.

36. Decimæ prædiales in agro solvendæ sunt.

37. Nec propriis sumptibus inferri à colonis in bona decimatorum debent.

38. Qua integritate sint solvendæ.

39. Discrimen inter fructus necdum separatos, & separatos, item & decimatos: quale jus in singulis competat decimatori, consequenter & actio.

40. Si agitur super jure decimandi, vel Petitorium vel Possessorium institui potest.

41. Defraudans decimas dupliciter peccat.

42. In causa decimali, si Reus conventus est Clericus, semper Judex competens est Ecclesiasticus privativè, licet Clericus conveniatur actione reali super decimis Laicalibus.

44. Si Reus conventus est Laicus, agitur tamen de decimis spiritualibus, non tantum in Petitorio & questione juris, sed etiam facti dubii, item in Possessorio quolibet adeundus iterum est solus Ecclesiasticus Judex de Jure Communi.

45. Si Reus est Laicus, & agitur super decimis merè Laicalibus, super mero facti liquido &c. Judex Laicus, non tamen privativè, competens quoque est adeoque datur locus præventioni.

46. Non tamen in dubio, num decimæ sint Laicales.

47. An summarè tractanda sit causa decimalis, & quid in ea probare oporteat actorem.

49. Quem effectum habeat appellatio in causa decimali, & quando renuentes ad solvendum compellendi.

50. Quæ sint penæ decimas defraudantium.

51. Quid sint Primitiæ, Primogenita, Oblationes.

52. Primitiarum an & unde sit obligatio.

54. An sit obligatio ad Oblationes faciendas:

55. Ad quem pertineant oblationes.

Lib. III. R. P. Fiebler.

56. Factæ apud Religiosos pertinent ad hos.

57. An his liceat erigere truncos, & invitare populum ad faciendas oblationes in suis Ecclesiis.

Inter jura Parochialia, quæ præcedente Titulo explicare aggressi sumus, ratione emolumenti, & controversiarum propterea oriri solitarum, facili præcipuum est jus Decimandi, cui annectitur jus ad Primitias, & Oblationes. Procedemus autem hoc ordine. In §. 1. inquiramus in naturam, & varietatem Decimarum, quibus personis, quo Jure, & à quibus debeantur. In 2. in materiam & formam illarum, seu ex quibus rebus, & quo modo solvendæ sint. Ubi etiam de Decimis Novalium. 3. in Judicem & formam processus in causis Decimalibus: ubi etiam de penis non solventium. In 4. demum, quid Juris sit circa Primitias & Oblationes.

§. I.

De Natura & varietate Decimarum:

quibus personis, quo Jure, & à quibus debeantur.

Sciendum 1. Decimas & jus decimandi appellari à Decima parte, quæ ex fructibus, lucris, vel aliis rebus præstatur aut solvitur, sive ex titulo profano, sive sacro. Hic solum attenditur titulus sacer & spiritualis, ex quo debentur & solvuntur decimæ: aliòque nomine in nostro Jure vocantur tributum DEI: possessio DEI: patrimonium Christi. Si pars decima fructuum &c. sumatur objectivè & materialiter, significat ipsam partem & quotam fructuum, ac nomine decimarum exprimitur: si sumatur formaliter, denotat ac vocatur jus decimandi, seu facultatem petendi decimam partem fructuum.

Sc. 2. Titulum sacrum & spirituale, ex quo oritur jus decimandi & debentur decimæ Ecclesiasticæ, prout contradistinctæ à Profanis & Secularibus, esse servitium Divinum, curam animarum, & laborem spirituale, quo Ecclesiæ Ministri fidelibus Sacramenta & alia spiritualia ministrant; hinc enim DEUS præcepit in recognitionem supremi sui domini, & ad congruam sustentationem iisdem Ecclesiæ Ministris subministrari temporalia, nominatim decimas fructuum & lucrorum ab illis, quibus sacra & spiritualia ministrantur. can. 1. 3. seqq. caus. 16. q. 7. c. 20. seqq. c. 26. c. 30. h. t. Quia verò nonnunquam decimas colligi videmus ab iis, qui spiritualia ministeria erga fideles non obeunt, imò & à Laicis: vicissim verò à quibusdam fidelium decimas non solvi; videre oportet, quæ ratione illis jus accipiendi decimas, istis verò immunitas à decimarum præstatione acquiratur, ut constet, quibus, & à quibus debeantur decimæ.

Dico 1. Decimæ Ecclesiasticæ objectivè spectatæ sunt decima pars fructuum & lucrorum justè acquiritorum Ecclesiæ Ministris solvenda. P. Friderich in præclaro tract. de Decimis n. 3. Sumitur ex Juribus cit. Addunt aliqui, debita DEO in recognitionem universalis & supremi domini, propter c. 26. cit. Sed hæc verba ab aliis non habentur pro essentialibus. Dixi 1. Ecclesiasticæ, de quibus unice tractatur in nostro Jure; de

Kkkk

Proq.

Profanis enim & Sæcularibus, quæ sunt quædam tributæ species, vocanturque etiam *Dominica*, agit Jus Civile. Sic fossores privati jubentur fisco decimas solvere de Metallis. l. 3. C. de Metall. lib. 11. In eodem Jure Civili est etiam sermo de decima parte litis, & de decima parte votò promissa. l. 2. §. 2. ff. de Pollicitat. Nov. 12, c. 2. Dixi 2. *objective spectate*: unde inferitur, quòd formaliter consideratæ sint *jus seu facultas petendi decimam partem fructuum & lucrorum jussu acquiritorum propter ministerium spirituale*: quod jus, quatenus fundatur in titulo spirituali, nempe servicio Divino, & ministerio sacro & spirituali, spirituale, vel potius spirituali annexum est: quatenus verò afficit res & prædia, oneri decimali obnoxia, est reale, non quidem species domini, sed potius servitutis personalis ad instar ususfructus, quia res & prædia, quibus ex dispositione Juris Divini & Ecclesiastici annexum est hoc tributum & onus, servantur personis, non rebus. 3. *decima pars*: hanc enim potius, quàm octavam vel duodecimam &c. statuere placuit Legislatori DEO & Ecclesiæ. 4. *fructuum*, qui nimirum proveniunt de rebus ex natura sua frugiferis, uti sunt agri, horti, animalia &c. 5. *lucrorum*, quæ proveniunt ex solertia ac industria personarum, v. g. ex mercatura, stipendiis, artificio, opificio, vel alio quæstu &c. 6. *jussu acquiritorum*; quæ enim injustè quæsitæ sunt, non acquiruntur, sed restituenda sunt aliis, qui injustè sunt damnificati. 7. *Ecclesiæ Ministris*, nempe Clericis propter ministerium spirituale. Nec obstat, quòd decimæ sæpe pendantur Laicis; nam his non de Jure & per se, sed per accidens & ex privilegio competunt, & nonnunquam iniquo modo obtentæ, qui tamen later: rectè autem exprimentur illi in definitione, quibus de Jure ac per se debentur decimæ quæ Ecclesiasticæ, item titulus, ex quo debentur.

5 Dico 2. Decimæ Ecclesiasticæ dividuntur 1. in Spirituales & Laicales: *Spirituales*, vel *strictè Ecclesiasticæ*, ut ab aliis vocantur, sunt, quæ ex primæva sua institutione Clericis in sustentationem intuitu laborum & ministeriorum spiritualium hodie adhuc solvuntur: *Laicales*, seu *temporales*, vel *minus strictè Ecclesiasticæ*, ut ab aliis dicuntur, quæ quidem in dictum finem sunt institutæ, sed postea ex justa causa Laicis concessæ sunt, & ab his percipiuntur: v. g. si Pontifex, vel Episcopus (quod huic ante Concilium Lateranense III. anno 1179. celebratum erat quidem concessum, sed nunc non amplius) concessit Laicis decimas in feudum, *jus utile* decimandi, seu fruendi utilitate & commodo decimarum, in eos transferendo, *jure directo* autem & quasi radicali exigendi decimas ex jure ministerii spiritualis retento penes Ecclesiam. c. 7. de his, quæ sunt à Prel. c. 2. §. 3. b. t. in 6. Si verò decimæ seu jus decimandi non quomodocunque separetur à titulo spirituali & jure ministerii sacri per infeudationem, & translationem juris utilis in laicos, sed titulus spiritualis omnino extinguatur, jure proprietatis etiam in Laicos translato (quod quidem solus Pontifex potest) appellari merentur decimæ

merè *Laicales*, & *Sæcularizate*, ut loquuntur: tales decimas esse plerasque, & non jure fructu possideri &c. quæ in Bavaria colliguntur à Laicis, testatur Cancell. Schmid. *Jem. controv.* 26. n. 7. In dubio præsumuntur decimæ spirituales esse, non laicales, minus *sæcularizate*; quia id est decimis naturale, & separatio à titulo spirituali, ac extinctio illius, est facti non juris: quæ autem facti sunt, probantur, nec præsumuntur.

Dividuntur 2. in Reales & Personales. Decimæ *Reales* seu *Prædiales* dicuntur, quæ solvantur ex fructibus, quos natura vel sponte, vel adjuncta per humanam industriam profert, ut decimæ ex fructibus agrorum, pratorum, vinearum, arborum, olerum &c. aut ex rebus animalium. *Personales*, quæ penduntur à lucro, quod acquiritur per industriam humanam, v. g. ex negotiatione, officio, stipendio militari, ex artefactis, venatione, aucupio, &c. adeoque ex fructibus merè industrialibus. Sed decimæ istæ personales per universalem, saltem Germaniæ, consuetudinem, censentur esse sublata: ego certè eas alicubi in compertum non habeo. Ex utroque alio statuunt decimas *Mixtas*, quæ nempe partim ab ipsa natura, partim ab industria hominum proveniunt, nimirum ex casco v. g. bupis, ovis &c. sed istæ rectius ad decimas *Reales* ducuntur; partim quia Jus solum duarum decimarum, Realium & Personaliarum, facit mentionem. c. 20. b. t. partim quia decimæ ex frumento, vino &c. etiam supponunt interitum alicujus operæ & industriæ hominum, ut ex sola natura proveniunt, & tamen à natura propterea vocantur mixtæ. Reales subdividuntur 1. in *Majores* & *Minores*. c. 30. b. t. *Majores* & *Minores* Zehend: quænam inter illas censendæ sint, pendet potissimum ex consuetudine & statutis locorum: inter *Majores* putantur plerumque decimæ ex frumento, vino, oleo &c. inter *Minores* seu *Minutas* decimæ ex fructibus hortorum ac leguminibus, pomis arborum, ex foeno, lino, cannabæ, rapis, cepis, milio, lupinis, pisce, ciceribus, lana, &c. item *carnatica*, *Blut*, Zehend / ex animalium partu, puta de agnellis, vitulis, fuculis, pullis Jus Bavaricum tit. 28. art. 12. sic ordinat: *dem kleinen Zehend gehören Kraut, Stroh, Flay, Hanff, Breim / und dergleichen geringe Frucht; auch der Obs- und Blut-Zehend: Aber Arweis / Haidibreim / Bonnen und Linsen sollen zu dem Gertraid / als zu dem grossen Zehend gerechnet werden / es wäre dann an einem oder anderen Ort anders / wie Recht ist / herkommen / soll es darben bleiben.* 2. subdividuntur in decimas *Novalium*, & *Veteres* seu *Antiquas*. c. 4. to. 1. Illæ petuntur ex terris, noviter colis, hæc ex terris jam antiquitus cultis.

Dico 3. Decimæ spectatò Jure Communi & Recentiori præcipuè debentur Parocho, non obstante, quòd aliunde sit dives: & quidem reales illi parocho, in cujus parochia sita sunt prædia, ex quibus solvuntur, vel intra cujus prædia pascuntur animalia, ex quorum fructu

dantur; personales verò parochia domicili, in
 ejus nempe parochia habitat, & à quo Sacra-
 menta & Divina recipit, qui decimas istas pen-
 dit. Communis ex variis Juribus, quæ allega-
 bo in explicatione assertionis. Dixi itaque 1.
debetur Parochia, seu Rectori Ecclesiæ Paro-
 chialis (& quidem Matricis & Baptismalis, si
 habeat unam vel plures parochiales sub se, jux-
 ta declarationem S. Congreg. datam 1617.
 tunc Fagn. *inc. cum contingat* 29. h. t. n. 51.) adeo-
 que Parochus habet intentionem fundatam in
 jure quoad decimas suæ parochiæ omnes. c. 29.
 h. t. c. fin. de re sit. spoliat. in 6. Ut adeo Pa-
 rochus in dubio non teneatur probare, deci-
 mas ad se pertinere, sed alius, quicumque fuerit
 possessor illarum. arg. c. fin. de Paroch. & c. 24.
 h. t. cum ipsi assistat Jus, aliis autem resistat. 2.
precipue; nam etiam aliis Beneficiatis, non Cu-
 ratis, intra fines alicujus parochiæ deservientibus
 propter ministerium sacrum & servitium
 Divinum assignat Ecclesia decimas aliquas. c.
 22. 26. eod. Ut adeo, sicut Parochis princi-
 paliter, ita & his secundariò debeantur decimæ
 non tantum titulò Religionis & Justitiæ, sed et-
 iam Obedienciæ propter præceptum Ecclesiæ.
 3. de Jure Communi & Recentiori; nam de Jure
 speciali privilegii, præscriptionis, consuetudi-
 nis &c. etiam ad alios non Parochos, & non
 Beneficiatos pertinere possunt, uti videbimus:
 de Jure autem Antiquo, dum Parochiæ non
 erant divisæ, omnibus omnino Clericis
 communes erant decimæ. can. 1. 3. caus. 16. q.
 7. 4. non obli. mte, quod aliunde sit dives; nempe
 ex bonis patrimonialibus, ut habet communis
 cum S. Th. 2. 2. q. 185. a. 7. ad 3. contra Van-
 Elen Lovaniensem Rigoristam; quia decimæ
 Parochis & Beneficiatis non assignatæ sunt ex
 eo, quod pauperes sint; sed quod DEUS in re-
 cognitionem sui supremi domini per Ecclesiā
 præcepit illis dari, & quidem propter mini-
 steria spiritualia: quis militat suis stipendiis un-
 quam? 1. Cor. 9. v. 7. possunt igitur decimas ad-
 habere ad suam sustentationem, propriis autem
 bonis parcere, ac in alios usus pro libitu con-
 vertere. 5. reales Parochia, in cujus parochia sita
 sunt prædia, vel animalia pascuntur. c. 4. 13. 16. 18.
 29. 30. h. t. Nec impedit, etsi illi, ad quos spe-
 ctant talia prædia, non sint parochiani, sed ad
 aliam parochiam pertineant: quia decimæ rea-
 les sunt onus reale, prædiis impositum. can. un.
 caus. 13. q. 1. in onere autem reali non attendi-
 tur colonus, sed locus rei sitæ. arg. l. 4. ff. de cens.
 & c. 16. h. t. nisi nempe aliud habeat consue-
 tudo. c. 18. cit. & c. 20. eod. Si tamen anima-
 lia, nempe quadrupedia, oves, porci &c. pas-
 centur in diversis parochiis, inter parochos
 dividendæ sunt decimæ. Plerique omnes arg.
 c. 4. cit. quia hæc decimæ animalium reputan-
 tur inter prædiales, adeoque solvendæ illis, qui-
 bus debentur aliæ prædiales. Idem est, si in una
 parochia pascuntur, in altera autem stabulan-
 tur & accubant; cum etiam in stabulis & cau-
 lis indigeant pabulo, paleis &c. Communior
 contra Aleni. Sot. Fagund. 6. personales verò
 parochia domicili &c. c. 20. h. t. c. fin. de Paroch.
 etiam hæc Ecclesia non esset Baptismalis, sed

tantum Parochialis, & illi subiecta, modò alia
 Sacramenta, exceptò Baptismo, ibi ministrari
 debeant ac soleant: quia decimæ personales
 sunt onus personale tam respectu illius, qui
 percipit Divina, quam respectu illius, qui mini-
 strat: ergo illi debentur, qui ministrat Divina
 solvendi. P. Friderich de Decim. n. 361. Siquis
 plura habet domicilia, decimas personales di-
 vidit inter parochos domiciliorum: quamdiu
 autem non mutat domicilium, debet has de-
 cimas suo parochia, licet alibi degat, ibique
 recipiat Sacramenta & Divina; quia id per
 accidens est. arg. c. 3. de Sepult. in 6.

Oppones: Summo Pontifici, & Episcopo 8
 principaliter debentur decimæ; quia sunt su-
 premi Pastores, Parochi, & Rectores Eccle-
 siarum. per c. 13. & Clem. ult. h. t. arg. c. 16. de
 Off. Jud. Ord. ergo non Parochis. 2. quamvis
 Summo Pontifici debeantur per se, si vellent eas
 exigere; cum tamen ex benignitate non uta-
 tur jure suo contentus Annatis, quas à qui-
 busdam Ecclesiis exigit, decimas verò præ-
 cipue Parochis solvi voluerit, his præcipue
 debentur: quia tamen liberalitate non obsta-
 te semper posset adhuc decimas exigere Papa,
 non tantum à Laicis, sed etiam ab ipsis paro-
 chis, si vellet. arg. l. 6. C. de præscr. 30. vel 40.
 ann. Episcopis debentur decimæ Ecclesiæ Ca-
 thedralis, & ubi est immediatus Pastor, curam
 animarum exercens per Vicarium: item ex
 prædiis limitaneis, quæ intra nullius parochiæ
 limites existunt, vel nulli certæ parochiæ sunt
 assignatæ: demum quarta pars decimarum
 omnium inferiorum Ecclesiarum, ubi per con-
 suetudinem contrariam hoc jus ipsi non est
 ademptum. Text. & DD. in c. 13. & 29. h. t. c.
 26. cit.

Dico 4. Parochis & Beneficiatis debentur 9
 Decimæ Jure Naturali & Divino, si specten-
 tur quoad substantiam & materialiter, seu pro-
 ut sunt pars quædam fructuum ad congruam
 illorum sustentationem necessaria: solum verò
 Jure Ecclesiastico, si spectentur quoad deter-
 minatam quotam, & formaliter, seu prout
 sunt determinatè decima pars fructuum, &
 non undecima vel nona &c. Pars prior, quam
 cum S. Th. 2. 2. q. 87. a. 1. & 2. in C. tenent
 plerique omnes Theologi & Canonistæ, con-
 stat indè, quod decimæ, quatenus ad Ecclesiæ
 ministros alendos ordinantur, sint stipendium
 laboris & ministerii, quod aliis impendunt: sed
 Jus Naturale obligat, & Justitia Commutati-
 va, ut in aliorum gratiam laborantibus stipen-
 dium pro sustentatione solvatur: sic obligat
 ad tributa Regibus pro Republica sollicitis, ad
 salaria Magistratibus pro Justitia vigilantibus,
 ad stipendia militibus pro patria pugnantis
 solvenda &c. quis enim militat suis stipendiis un-
 quam? 1. Cor. 9. Unde accessit Jus Divinum
 Positivum à Christo promulgatum tum per se.
 Luc. 10. v. 7. manete edentes & bibentes, quæ apud
 illos sunt: dignus est enim operarius mercede sua:
 notetur, mercede, quæ vox indicat obligatio-
 nem justitiæ: tum per S. Paulum 1. Cor. 9. v. 13.
 qui altari deserviunt, cum altari participant: ita

Kkkk 2

Et Dominus ordinavit illis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Pars posterior est quidem contra Canonistas antiquos ferè omnes, quos ex recentioribus sequitur P. Reiffenstuel *b. t. n. 13.* defenditur tamen à modernis tam Canonistis quàm Theologis ferè omnibus cum Gutierrez & Covarruv. *variar. resolut. l. 1. c. 17. n. 2.* Probatur 1. certa quota fructuum seu decima pars quà talis nec à Jure Naturali est determinata, ut fatentur omnes, nec à Jure Divino novi Testamenti, cum nullus S. Scripturæ novi Testamenti textus de hoc exstet: ergo decimæ formaliter sumptæ, & quatenus sunt determinatè decima pars tantum, debentur Jure Ecclesiastico. 2. quod est Juris Naturalis aut Divini, privilegio aut dispensatione vel consuetudine tolli non potest. *c. 13. de reslit. Spoliat. c. cum tantò 11. de consuet. sed decimas quà tales & formaliter spectatas posse tolli, & aliis, quàm Ecclesiæ Ministris, applicari per privilegium, ex Trid. s. 25. c. 13. de Ref. per consuetudinem autem, ex c. 20. 32. b. t. & ex praxi ferè universali certum est: licet iis auferri nequeant, quatenus sunt iusta & congrua sustentatio illorum. per c. 9. X. § c. 2. § ubi autem. eod. in 6. Et hinc, quibus Ecclesiæ Ministris negantur decimæ, sustentatio aliunde provideri debet.*

10 Oppones 1. Decimas jam solverunt in Lege Naturæ Abraham & Jacob. *Genes. 14. 28.* item Gentiles & Ethnici, Græci, Athenienses, Romani &c. ut ostendit Gonzal. ergo Jure Naturali sunt debitæ. 2. Decimæ quà tales & formaliter spectatæ fuerunt sub præcepto Juris Divini in Lege Mosaica. *Levit. 27. v. 30. Malach. 3. v. 10.* sed hoc præceptum nullibi à DEO est revocatum: ergo hodie dum in lege Nova sunt sub præcepto Juris Divini. 3. In dubio, an aliquid Juris Divini sit, nec ne, debemus acquiescere interpretationi Ecclesiæ, Pontificum, & SS. PP. atque Ecclesiæ, Concilia, & Pontifices generaliter & absque distinctione inter decimas materialiter & formaliter acceptas (quæ distinctio in Jure Canonico peregrina est) declarant, eas esse Juris Divini, nempe in *can. 47. caus. 16. q. 1. ibi: decimas à populo Sacerdotibus & Clericis esse reddendas, Divine Legis sancit auctoritas.* In c. 25. b. t. Divina constitutione debentur. Et in c. 26. eod. DEUS in signum universalis dominii sibi reddi præcepit, suas esse decimas & primitias asseverans - - ex mandato Divino debentur. Idem asserunt SS. Patres, uti S. Hieron. relatus *can. fin. caus. 16. q. 1. decimæ Divini Juris esse noscuntur.* Et S. Ambrosius relatus in *can. nam qui. caus. 16. q. 2.* habet similia: ergo decimæ formaliter sumptæ sunt Juris Divini; nam decimæ in sua significatione propria, in qua Ecclesiæ, Conciliorum, Pontificum, & Patrum dicta accipienda sunt, denotant decimam partem; & in c. 26. cit. ubi dicuntur ex mandato Divino deberi, jubentur solvi cum integritate, adeoque quatenus sunt certa & determinatè decima pars fructuum. 2. ad 1. Abraham & Jacob sponte obtulerunt decimas in signum gratitudinis erga DEUM. Gentiles & Ethnici aliqui agnoverunt quidem ex lumine natura-

li, conveniens esse per decimas colere DEUM, vel imaginarios DEOS suos, non verò præceptum esse; cum valde pauci id fecerint, & præceptum arbitrariè. Ad 2. *N. Min.* nam præcepta judicialia, inter quæ fuit etiam præceptum de solvendis decimis formaliter acceptis, uti & ceremonialia Antiquæ Legis fuerunt extincta per mortem Christi cum Synagoga, ut constat est Catholicorum doctrina ex *c. 3. Galat.* Quando autem Ecclesiæ in novo Testamento eas iterum præcepit, ad imitationem & exemplum veteris Testamenti præcepit, non refuscitando præceptum Divinum, sed ponendo novum Ecclesiasticum. Ad 3. respondent aliqui, decimas quà tales esse Juris Divini eatenus, quatenus mediata per Ecclesiæ, cui DEUS potestatem præcipiendi dedit, illas præcipit in novo Testamento: sed hæc responsio non placeat, cum hoc modo totum Jus Ecclesiasticum posset dici Jus Divinum: quæ locutio plane impropria esset. Melius igitur dicitur, decimas materialiter & quoad substantiam consideratas etiam in novo Testamento esse Juris Divini, cum Christus ipse dicat, *dignum est quod rium mercede sua, & per Paulum pronuntiat, Evangelio vivere debere, qui Evangelium annuntiant, & altari deservunt:* non verò decimas formaliter quoad determinatam quotam præcipiendas. Quam distinctionem licet in terminis non tradat Jus Canonicum, bene tamen exruitur ex nostræ sententiæ probationibus, quæ pariter nos cogunt decimas non semper formaliter & secundum certam quotam accipiendæ, casu quo autem Ministris Ecclesiæ debentur solvendæ sunt, rectè Ecclesiæ præcipit cum integritate solvi, licet quoad quotam non debentur Jure Divino, sed tantum Ecclesiastico. Dein dici posset, decimas etiam quà tales ab Ecclesiæ & Patribus adscribi Juri Divino eatenus, quatenus originaliter & olim fuerant à DEO institutæ & præceptæ, postmodum vero ad imitationem & exemplum DEI ab Ecclesiis sicut à Patribus jejunium Quadragesimale quandoque vocatur præceptum Divinum, quia illius exemplum præcessit in Christo.

Dico 5. Etiam aliis Clericis non Parochiis & Ecclesiis non Parochialibus, Secularibus & Regularibus, competere potest jus decimarum, seu decimæ, ex Jure Speciali. Et quidem 1. ex privilegio Sedis Apostolicæ. c. 27. § 20. ubi non verò ex concessione & privilegio Episcopii. *can. 43. seq. caus. 16. q. 1.* cum Parochiæ & his annexæ decimæ ab Episcopis non nisi auctoritate Pontificis distributæ sint. 2. per unionem unius Ecclesiæ ad alterâ. per *can. 54. seq. caus. § q. cit. c. 30. cit.* quam unionem Ecclesiarum, & Beneficiorum, uti & divisionem ex iusta causa facere, & partem decimarum aliis Ecclesiis applicare permittuntur etiam Episcopis in Trid. *sess. 7. c. 5. 6. 7. sess. 21. c. 3. seqq. sess. 22. c. 3. sess. 23. c. 18. sess. 24. c. 13. 15. sess. 25. c. 9. de Ref.* Idem possunt decimas Novalium, quæ confurgunt intra nullius certæ parochiæ fines, sibi vel alteri Ecclesiæ diocesis pro libitu attribueri. c. 13. b. t. 3. consuetudine, ut si in intrograta aliqua diocesi &c. (nam consuetudo lo-

cum non habet nisi quoad Communitatem, per quod maxime differt à Præscriptione) & non in una tantum vel altera Ecclesia particulari, receptum est, ut Decimæ prædiales non solvantur Ecclesiis, ubi sita sunt prædia, sed illis, ubi possessoribus prædiorum percipiunt Sacramenta &c. c. 18. 20. eod. 4. præscriptione. c. 29. 31. eod. c. 4. § 6. de Præscript. Sed, si præscriptio currit contra Ecclesiam Parochialem vel Parochum, requiruntur 40. anni cum titulo, vel, si desit titulus, tempus immemoriale. c. 1. eod. in 6. quia præscribenti resitit Jus Commune, Parocho autem & Ecclesiæ Parochiali assitit. 5. permutatione decimarum unius Ecclesiæ cum decimis alterius. c. 6. de rer. permut. 6. transactione, & amabili compositione. c. 2. de transact. 7. per arbitros compromissarios. c. 7. de his, quæ sunt à Prel. § c. 1. de arbit. Sed cum debitis solemnitatibus ad alienandum requisitis, quæ observari, si per hos contractus fiat alienatio perpetua, uti & Simonia in his tribus ultimis modis cavere diligenter debet. Emptione tamen & Conductione acquiri jus decimandi non potest, cum sit jus spirituali annexum, & pretium ac mercedem temporalem non admittat. c. ult. de rer. permut. licet mera utilitas percipiendorum fructuum, prædicta & separata à titulo spirituali emptione & conductionem non refugiat. Clem. 1. de reb. Eccl. alien. in f. Notandum insuper, quod allegati modi decimas transferendi à Parochis, quibus illæ debentur, quoad substantiam spectant, jure Divino & Naturali, ad alios locum non habeant, si ablatis decimis non haberent congruam sustentationem Parochi. c. 2. h. t. in 6.

12. Dico 6. Etiam Laicis competere possunt decimæ, sed sub certis limitationibus. Si decimæ sint Laicales penitus, seu auctoritate Pontificis abstractæ à titulo & officio spirituali, ita ut sint mera utilitas temporalis, seu jus merè profanum percipiendi commoditatem & fructus temporales, quod jus vocatur à quibusdam per decimandi secundarium, utique insit bonorum temporalium possunt acquiri à Laicis etiam per emptionem, venditionem, præscriptionem, transactionem &c. Sic etiam Summus Pontifex per privilegium subinde hoc jus à titulo & officio spirituali à se prius separatim donat Laicis, præsertim Principibus, propter magna in Ecclesiam merita, vel in subsidium pro Ecclesia defendenda, vel ad tempus pro bello sacro &c. Et tales esse decimas illas, quas in Germania possideri à Laicis nobilibus videmus, & ab uno in alterum per contractus tam onerosos quam gratuitos transferri, præsumendum est, si tempus immemoriale patrocinetur ipsorum possessioni, quamdiu de opposito non constat, vel de titulo vitioso, quo ad illos pervenerunt decimæ, etiam dicto modo non abstractæ à titulo spirituali, & secularizata: quamvis revera nonnunquam decimas etiam spirituales, aut titulo vitioso, aut violenti, præsertim ubi hæresis nimium invaluit, vel publica diffidia inter Imperatores & Pontifices, vel Schismata integras nationes perturbant,

runt, & sacra miscuerunt profanis, ad illos pervenisse credam. Si autem sermo sit de decimis spiritualibus, & non legitima auctoritate abstractis à titulo spirituali, atque ut sunt jus decimandi primarium, directum, & propriè dictum, aio, Laicos illarum capaces non esse; cum officii spiritualis, propter quod debentur, capaces non sint. per c. 15. 17. 19. 31. b. t. § clarissime c. 7. de Præscript. Et hinc ad Laicos pervenire nequeunt per Emptionem, aut Conductionem, (licet fructus decimales ipsis locari possint. c. 2. de locato) quia pretium vel mercedem dare pro re & jure spirituali Simoniacum est: neque per Præscriptionem, etiam immemoriam & cum bona fide, ut docent omnes Catholici, excepto Ferd. Valquo l. 2. contrav. c. 89. n. 7. imò nobiscum sentiunt passim etiam A Catholicis teste P. Friderich n. 476. Ratio est manifestata, quia sine possessione non currit Præscriptio. c. 3. de R. J. in 6. l. 25. ff. de usurp. § usucap. Sed Laici nequeunt possidere decimas seu jus decimandi directum & primarium. c. 7. de Præscript. c. 17. cit. imò nec jus utile & fructus decimales, absque concessione potestatis Ecclesiasticæ. per c. 7. cit. & ibi Gonz. n. 16. cit. Si tamen Laici sunt in possessione immemoriali decimarum, in ea relinquendi videntur propter præsumptionem tituli Legalis. per c. 1. eod. in 6. § c. 26. de V. S. nisi Laicis obstat alia præsumptio specialis contraria, v. g. quod vi, clam, precario possideant, vel acceperint ab injusto possessore. Eadem decimæ autem possunt Laicis à Summo Pontifice concedi in feudum, vel emphyteusim, ita ut jus decimandi directum maneat penes Ecclesiam, jus verò utile transferatur in Laicos. Id quod etiam ab Episcopis fieri potuisse olim, communiter supponunt DD. & colligitur ex c. 7. de his, quæ sunt à Prel. c. 31. h. t. Sed hæc potestas defuncto per Concilium Lateranense anno 1179. sub Alexandro III. (si non jam antè in Concil. Turonensi sub Urbano II.) ipsis adempta est, ita ut Laicos juris, etiam utilis tantum, decimandi capaces reddere nequeant. per can. 1. caus. 16. q. 7. c. 7. de Præscr. c. 17. § 31. cit. Quo tamen non obstante servatis de jure servandis possunt hodie Episcopi jus decimandi utile personis Ecclesiasticis in feudum vel emphyteusim concedere; cum istæ capaces utique illius sint, & nulla existet prohibitio. Consonat Extrav. Ambitiose de reb. Eccl. alien. inter Comm.

Oppones cum Ferdin. Valq. cit. 1. Illud possunt præscribere laici, quod possidere: sed, quod est temporale in decimis, possunt possidere: ergo, 2. Si decimas possidere non possent laici, tunc ideo, quia jus decimandi est jus spirituali annexum: sed hoc non obstat, quia etiam jus Patronatus est spirituali annexum, & tamen possidetur à laicis. 3. tempus immemoriale non exigit possessionem, sed nudam rerum detentionem: ergo laici saltem sunt habiles ad præscribendas decimas tempore immemoriali. 4. præscriptio temporis immemorialis æquivalet privilegio & concessioni legitimæ. c. 26. de V. S. sed per privilegium saltem Pontificis possunt laici acquirere decimas: etiam

go. 5. Licet Jus Sacrum generaliter neget, præscribi à laicis posse decimas, tamen id non est intelligendum de præscriptione immemoriali, sicut per hoc, quod reprobetur aliqua consuetudo generaliter, non censetur esse reprobata immemorialis. Suar. de Leg. l. 7. c. 20. n. 18. Bald. in l. 1. c. de Annali excepti. 6. Consuetudo obtinuit passim, ut laici decimas detineant instar patrimonialium bonorum, eas alienent tanquam domini, imò & in feudum concedant, licet de nullo privilegio, donatione, aut legitima concessione à Pontifice facta constet; imò præsumptio sit, quod nec in feudum acceperint ab Ecclesia, cum nullum fidelitatis iuramentum vel servitium præstent Ecclesie, quod Vassallis aliis incumbit: ergo dicendum, vel per præscriptionem immemoriam ab ipsis obtentas esse decimas, vel injuste detineri, quod ultimum asserere durum est. 7. Palao & Leurenius p. 1. Fori Benefic. q. 474. n. 7. asserunt, à laicis præscribi posse jus decimandi: ergo non omnes Catholici DD. id negant. 8. ad 1. Dist. Min. quod est temporale in decimis, possidere possunt laici, si auctoritate legitima separatum sit à titulo & jure spirituali, vel accedente concessione Pontificis, & ante Concilium Turonense ac Lateranense, Episcopi. C. Min. si non sit separatum, & per solam laicorum detentionem. N. Min. Ad 2. N. parit. quia laici fideles generatim & absolute sunt habilitati in jure ad possidendum, consequenter ad præscribendum, jus patronatus. c. 16. de Jure Patr. non verò ad jus decimandi. c. 7. de Præscr. Ad 3. N. Ma. cum id asseratur sine Lege, sine auctoritate, imò contra Jura, ad omnem præscriptionem, præsertim decimarum, absolute requirentia possessionem. c. 3. de R. 7. in 6. c. 7. cit. Ad 4. præscriptio immemorialis non æquivalet privilegio semper, maxime quando alicui possessio competere nequit sine privilegio, uti laicis possessio decimarum, quibus & Jus Naturæ materia disparitas lata est inter privilegium ac præscriptionem: illud enim dat capacitatem possidendi, ista hanc supponit, non dat. Ad 5. verum quidem est, quod per generalem reprobationem præscriptionis, aut consuetudinis, non censetur reprobata immemorialis, ubi adsunt omnia essentialia requisita ad præscriptionem, vel consuetudinem: sed in præscriptione decimarum apud laicos deest capacitas possidendi, adeoque possessio juridica ad omnem præscriptionem absolute necessaria. Ad 6. Transj. Ant. N. Conf. quia ex usu tam libero immemorialis temporis præsumptio oritur, quod decimæ legitime omnino à titulo spiritualis officii avulæ ad laicos pervenerint, nisi hæc præsumptio elidatur per aliam: valde igitur diversa sunt hæc duo, per temporis immemorialis detentionem præscribi & acquiri decimas: ac ex immemoriali detentione præsumi, aliunde eas esse legitime acquisitas. Si constaret, quod laicis decimæ fuerint concessæ ab Ecclesia in feudum, utique eas alienare non possent absque consensu Ecclesie. per text. in 1. Feud. tit. 18. § c. 19. h. t. Ad 7. illi duo Au-

stores loquuntur de Præscriptione immemoriali, nimirum quod ex possessione immemoriali præsumantur laici habere titulum Legalem. Quando Lessius admittit præscriptionem decimarum à Laicis complendam, loquitur de decimis à jure spirituali jam avulsis, uti illi, & Just. c. 39.

Dico 7. Ad decimas personales per se obligantur omnes & soli baptizati, qui in spiritualibus alicui parochio subiecti ab ipso tenentur suscipere Sacramenta. c. 20. 23. 28. h. t. Ad reales verò, qui prædia, fundos, vel alias res fructiferas titulo non spirituali possident intra territorium alicujus parochie. c. 4. 6. 8. 20. § c. cod. de fin. de Paroch. nisi nimirum speciali jure exempti vel immunes sint, de quo postea. Dico per se; nam per accidens decimæ personales debent nusquam solvuntur amplius, teste Cuius Luca disc. 18. de Decim. n. 16. at non ubique in consuetudinem abierunt, ut non in aliquibus obligationem eas fuisse transfusas credendum: pro decimis enim personalibus puto subiectos esse nummos, qui quot annis exigi solent. Parochianis, v. g. in mense Decembri, uti hic Ingolstadtii, Leut. Pfenning seu Leut. Pfenning / in Paichate Weicht. Streng. contentibus: ex eodem capite fortassis regitur portio funeraria post mortem, vel vultur alii redditus Stole, uti vocantur. Dico per se soli baptizati, unde & hæretici per se sunt exempti, quia Ecclesie Catholice sunt subiecti in spiritualibus, & Sacramenta ab ipso Parochio recipere obligati: non verò immanes seu non baptizati, uti Judæi: quoniam isti ad decimas reales adstricti sint, si possident fundos, de quibus decimæ à Christianis fuerunt solutæ, antequam ad ipsos transierint. c. 16. h. t. c. 18. de iust. quia ejusmodi transiunt cum onere reali. 3. qui prædia à titulo non spirituali possident: ut adeo etiam Principes sæculares teneantur ad decimas debito reali ratione fundorum, uti & debito personalis per se, ratione perceptionis Sacramentorum: quia c. 24. h. t. quemlibet obligari dicit; & que dogma Catholicum, quod Principes sæculares jurisdictioni Ecclesiasticae subiecti sint. Extrav. 1. Com. de Majorit. Imò onere & obligatione reali (non personali) Episcopi quoque & summus Pontifex tenentur ad decimas prædiis, quæ in aliena parochia possident titulo temporali, v. g. hæreditate, emptione & quia post divisionem diocesum & parochiarum prædia, unicuique Ecclesie deputata, habent onus reale decimarum annexum, cum quo ad quemlibet possessorem transeunt.

Quæres, an Parochi vel alii Clerici, item Religiosi, sint obligati ad solvendas decimas? 1. Parochi (si forte alius colligat decimas in Parochia) non tenentur ad illas decimas reales five personales ex obligatione personalis, nec ex obligatione reali ex prædiis dotibus suæ Ecclesie, inter quæ censentur etiam illæ, quæ in Bavaria vocantur Widthumb. Guter / Widthumb-Hof / in ipsorum sustentationem assignatis, & intra fines suæ parochie sitæ. Pars 1. patet ex c. 2. h. t. & ex ratione ibi adducta;

data; quia debitum personale decimarum fundatur in receptione spiritualium ab aliquo pastore, qui ad hoc ex officio teneatur: sed parochus non habet proprium pastorem, nisi Pontificem, & Episcopum, quorum prior tamen decimas non exigit, alter nec exigere potest dempta quartâ decimarum ab aliis debitorum Parocho, quæ tamen modò ferè in defuetudinem abiit: ergo. Pars 2. patet iterum ex c. 2. cit. si enim aliqui Clerici sunt exempti à solvendis decimis, utique erunt Parochi, deinde prædia, in dotem Ecclesiæ assignata & pro sustentatione Parochi, eo ipso sunt loco decimarum, quæ Parochis debentur ratione ministerii sacri: sed de decimis non solvuntur aliæ decimæ. c. 2. cit. Si tamen prædia, etiam dotata Ecclesiæ, & in sustentationem parochi assignata, sint sita in aliena parochia, ex illis tenetur onere reali parochus solvere decimas, si illa prædia jam antecederent, priusquam in dotem Ecclesiæ conversa sunt, & ad sustentationem parochi destinata, oneri decimarum fuerunt obnoxia, ut habet communis contra S. Th. & Cajet. ex can. 42. seqq. caus. 16. q. 1. cum res transeat cum suo onere, & Parocho, intra cuius fines sita sunt, præjudicari nequeat per hoc, quòd Ecclesiæ alteri dentur in dotem. A fortiori obligantur Parochi ad decimas ex fructibus patrimonialibus, seu titulò profano acquisitis, ut de ipso summo Pontifice & Episcopo dictum. Quæ autem de Parochis tradita sunt, intelligenda veniunt etiam de Clericis aliis Curatis, qui vel soli curam animarum exercent, vel in ea, & in administratione Sacramentorum, aliisque functionibus sacris Parochum iuvant. Card. de Luc. disc. 2. de Decim. §. 2. Clerici beneficiati non curati obligantur quidem ad decimas reales onere reali ex prædiis oneri decimarum jam obnoxii, antequam beneficio applicarentur; quia res transit cum onere. l. traditio 20. ff. de acquir. rer. dom. non tamen obligantur onere personali ad decimas ex fructibus sui beneficii; quia novum genus exactionis est, ut Clerici à Clericis decimas exigant. c. 2. cit. Ubi nullum sit discrimen inter Clericos beneficiarios, an curati sint vel non; & Jus etiam non curatis beneficiatis, licet minus principaliter, ex decimis sustentationem propter servitium sacrum præberi decernit: ex decimis autem non solvuntur decimæ, nisi Pontifici, si exigat &c. Neque Ecclesia vult beneficia conferri cum diminutione: conferrentur autem cum diminutione, si detrahi inde deberent decimæ. §. 1. Clerici non beneficiarii, & nulli Ecclesiæ ex officio servientes tenentur ad decimas personales, ubi sunt in usu, ex lucris titulo merè pretiano acquisitis, imò ad reales etiam debito personali, sicut laici; nam c. 2. cit. apertè sic loquitur: Illi profecto Clerici, qui à Clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debent: cum ergo hic aliqui Clerici subijciantur oneri decimarum, intelligendum id est de Clericis nullum beneficium habentibus; cum de aliis intelligi non possit, ut constat ex dictis. §. 4. Religiosi spectato Jure Communi forent quidem obligati ad decimas tam personales

quàm reales, nisi simul habeant beneficium Ecclesiasticum, præsertim curatum. c. 4. h. t. c. 2. eod. in 6. & per tradita paulò antè: quia verò defacto Parochis non amplius subiecti sunt, nec ab ipsis Sacramenta percipiunt, à decimis personalibus, imò & realibus onere personali solvendis, liberati sunt. Imò per privilegium in Corpore Juris clausum à decimis de prædiis, quæ propriis sumptibus aut laboribus colunt, immunitas indulta est Cisterciensibus, Templariis, & Hospitalariis, aliis verò tantum à decimis de Novalibus, quæ propriis manibus aut sumptibus excolunt, de hortis, & nutrimentis seu foetibus animalium suorum. c. 10. & Clem. 1. h. t. sed hoc privilegium. c. 34. eod. ita restrictum est, ut non afficiat prædia post Concilium Lateranense acquisita, & jam prius decimis obnoxia. Speciale privilegium, in Corpore Juris non clausum, quo ab omnium omnino decimarum solutione eximitur, Gregorius XIII. in Bulla Pastoralis officii 1. Jan. 1578. concessit Societati Jesu cum clausula derogatoria c. 34. cit. tanquam constitutioni factæ in Concilio generali: quod etiam extenditur ad colonos, qui agros Societatis conducunt. An verò hoc privilegium omnibus Mendicantibus, & aliis Religiosis, qui cum Societate alias communicant privilegia, commune sit, examinat P. Friderich n. 236.

Dubitabis, quisnam teneatur solvere decimas ex prædio, quod dominus locavit alteri, an locator seu dominus, vel conductor seu colonus? §. cum distinctione: si dominus ita locavit, ut conductor omnes fructus percipiat soluta certa pensione quotannis, v. g. sex scaphis frumenti, conductor solus decimas debet solvere, sicut emphyteyta. c. 8. h. t. quia onus decimarum est annexum immediatè fructibus. c. 28. 33. eod. sed ne nimium gravetur conductor, propter onus solvendi decimas, debet locator minorem pensionem, quàm aliàs peteret, ab eo exigere. Si verò vicissim prædium ita elocatum est, ut fructus ad locatorem pertineant, & tantum certa illorum pars vel pecunia tanquam merces & pensio solvatur colono pro labore & opera, solus locator seu dominus, qui conduxit operam coloni pro mercede, decimas solvit, tanquam onus fructibus annexum. c. 33. & Clem. cit. Si autem ita convenit inter locatorem & conductorem, ut conductor mediam vel tertiam partem fructuum pro labore percipiat, adeoque conductor sit mediarius vel partiarus, uterque pro rata fructuum tenetur dare decimas. per c. 24. & 26. h. t.

Dico 8. Immunitas à solvendis decimis, ad quas alioquin quis obligaretur, obtineri potest 1. privilegio Apostolico, ut de Religiosis insinuvimus. 2. consuetudine. c. 32. eod. quia in Nova Lege debentur tantum Jure Ecclesiastico: modò interim Ministris Ecclesiæ aliunde suppetat congrua sustentatio: quæ si casu deficeret ex aliis redditibus, rursus ad decimas non obstante consuetudine contraria recursus foret ad alendos Ecclesiæ Ministros: cum sustentatio illis debeat Jure Naturali & Divino ex decimis, si ea aliunde non suppetat. 3. prescriptione c. 18. h. t.

h. t. c. 1. de prescr. in 6. & quidem à fortiori; quia per consuetudinem tota communitas, per prescriptionem verò personæ tantum singulares obtinent immunitatem: hoc autem posteriori modo minus præjudicatur parochi &c. Nec obstat, quod præscribens sit Laicus. Si præscriptio hujus immunitatis currat contra Parochum vel Ecclesiam parochialem, requirit 40. annos cum titulo, & sine titulo tempus immemorabile. *c. 1. cit.* Sic habet communis (quavis P. Schmier de pers. reb. § jur. Eccles. p. 3. c. 3. n. 162. sufficere dicat 40. annos sine titulo, cum hæc præscriptio sit privativa, in qua nullus exigatur titulus, ut ipse putat) si currat contra Ecclesiam aliam, 40. annos sine titulo: si contra privatum, Clericum vel Laicum, 30. annos sine titulo, & 20. vel 10. cum titulo, prout absens vel præsens fuerit, contra quem præscribitur. Juxta vulgata Præscriptionis Jura. Quibus temporibus non solum decimæ præteritæ, sed etiam futuræ præscribantur, disces ex iis, quæ ad tit. de Præscript. de præstationibus annuis dicta sunt. 4. conventionem, v. g. cessione, transactione vel compositione amabili, permutatione, locatione-conductione, emptione-venditione. Sed notandum est 1. si sermo sit de immunitate à solvendis decimis, nondum secularizatis, seu à titulo spirituali nondum separatis, quod transactio &c. ubi intervenit pretium temporale, uti & locatio-conductio, emptio-venditio, locum habere non possint, ut habet mihi probabilior, fundata in *c. fin. de rev. permut. ubi permutatio à spirituali ad temporalia improbat à Jure dicitur, utique tanquam Simoniacæ, & ideo invalida: qui enim jus decimandi necdum à spirituali jure avulsū dat pro pretio vel mercede temporali interveniente, utique committit Simoniam. P. Schmalzgrueber h. t. n. 66. König. Henr. Canif. de decim. c. 17. n. 18. quamvis oppositum teneant Moneta, Engel, P. Friderich n. 324. P. Schmier n. 157. Notandum 2. conventionem super exemptione à decimis posse esse vel perpetuam, vel temporalem: si conventio fiat in perpetuum & ultra decimatoris vitam, opus est autoritate Superioris Ecclesiastici. *c. 3. h. t. c. 5. § 8. de transact.* quia in effectu remittitur & sic alienatur jus Ecclesiæ, & cum præjudicio successoris; imò si Prælatus vel Ecclesia habens Capitulum remittat, opus etiam est consensu Capituli, uti & dicti Superioris, imò hodie de Jure etiam summi Pontificis. *c. 5. § ult. de reb. Eccl. alien. Extrav. Ambrosio Comm. eod.* Si verò fiat solum ad tempus, longius tamen quam triennium, vel de consuetudine novennium, iterum opus est consensu Superioris, vel etiam Capituli, ubi est Capitulum. *Extrav. cit.* Sin autem conventio fiat præcisè quoad fructus, potest decimator ad dies vitæ vel gratis remittere decimas, vel vendere, vel permutare &c. pro libitu; quia nemini præjudicat, & nihil spirituale pro temporali commutat.*

18 Oppones 1. Decimas præscribere non possunt Laici: ergo nec decimis, seu immunitatem à decimis. Prob. *Conf.* ideo non possunt præscribere decimas, seu jus decimandi acqui-

rere per præscriptionem, quia non sunt capaces possidendi hoc jus: sed, si decimis præscribere, deberent etiam possidere jus decimandi, seu decimas colligendi ex suis agris; non solvere decimas idem est ac decimas retinere, & sic ex agris suis colligere. 2. si possit Laicis præscribi immunitas à solvendis decimis, tunc ideo, quia hæc nihil spiritualitatis habet, cum sit mera privatio juris alieni, & extinctio vel recuperatio libertatis à natura concessæ: sed si hoc est verum, poterit hæc immunitas etiam emi, vel per pretium temporale interveniens acquiri; quod tamen nos negavimus. 3. quando per emptionem, vel transactionem interveniente pretio temporalis comparatur immunitas à decimis solvendis, solum obtinetur licentia retinendi fructus suos, sed fructus sunt aliquid merè temporale: ergo cuncta comparatur aliquod jus respiciens merè temporale, vel extinctio obligationis relictæ aliquid merè temporale. 4. se liberat per pecuniam ab onere solvendi decimas, non est aliud, quam emere fructus futuros, quos quis deberet solvere ex suo fundo decimarum, sed fructus temporales nascituri possunt, & per decursum emerlicet. *§. ad 1. N. Conf. in probatione N. Min.* nam qui non solvit decimas non colligit decimas ex suis agris; si quis nulli fructus, quamdiu decima pars eorum non est separata, vel pro decimis designata, rationem decimarum habent; qui igitur omnes suorum agrorum fructus absque actuali liberatione vel designatione tali percipit, nullus colligit decimas. Ad 2. *C. Ma. N. Min.* quævis enim præscribens decimis nihil spirituale possideat, vel acquirat, sed præcisè immunitatem & liberationem ab onere, & temporum reditu solutione, negativè possideat, si non solvendo fructus decimales, & completo ad Præscriptionem tempore plenè acquirit extinctio jure activo exigendi decimas ex parte alterius, contra quem completa est præscriptio; si tamen ex conventionem interveniente pretium temporale, quo redimitur obligatio solvendi decimas, seu immunitas ab illis solvetur, ex parte vendentis, vel pretium accipientis pro hac immunitate, datur jus decimandi pro re vel pretio temporali: quod quia spirituale est, si decimæ Pontificia auctoritate non videntur, quomodo talis conventio Simoniacam evitet. Hinc Ad 3. *N. Ma.* non enim ex parte ementis &c. obtinetur solum licentia retinendi fructus, quod utique nihil est spirituale, sed ex parte vendentis vel pretium accipientis pro illa licentia, & immunitate à decimis, datur jus spirituale pro re vel pretio temporali. Ad 4. *Dist. Ma.* nihil est aliud ex parte emptoris, vel acquirentis immunitatem. *C. Ma.* ex parte venditoris, vel pro pecunia cedentis jus ad decimas. *N. Ma.*

Quæres, an privilegium non solvendi decimas sit strictæ vel latæ interpretationis, & quousque extendendum? *Re.* licet sit strictæ interpretationis, non obstante, quod à Principibus

vel Religiosis concessum, vel etiam in Jure Communi contentum sit. l. 2. §. 2. §. 10. ff. nequid in loco publi. arg. c. 15. de R. J. in 6. quia derogat Juri Communi, & cedit in præjudicium tertii, scilicet Ecclesiarum Parochialium, vel Parochorum & Beneficiorum, quibus de jure debentur decimæ. Nihilominus non ita arandum est, ut recedatur à propria significatione verborum, quibus illud est concessum. P. Friderich n. 172. seqq. Unde, si hoc privilegium exemptionis à decimis concedatur indebitè & terminis generalibus, intelligi debet non tantum de decimis antiquis, sed etiam Novalium, non tantum de decimis ex prædiis modo possessis, sed etiam possidendis & impofterum acquirendis, imò etiam ex prædiis, quæ talis privilegiatus acquirit per conductioem, emphyteusim, feudum. arg. c. 22. de privilegiis, quia locutio indefinita, præsertim negativè concepta, æquivalet universali, si diversarum rerum sit eadem ratio. arg. l. veteribus 29. ff. de Pactis. c. quavis 4. de Preb. in 6. Aliud foret, si privilegium non generalibus terminis daturum, sed restrictum esset ad prædia propria; tunc enim non extenderetur ad conductæ saltem; quia extendi non debet ultra propriam verborum significationem tanquam ex natura sua odiosum. Vid. P. Friderich an. 209. imò, si privilegium sit reale, se extendit etiam ad colonos talia prædia conducentes, non verò si sit personale. text. & DD. in c. 11. h. t. c. 7. de R. J. in 6. Utium verò privilegium sit personale vel reale, desumi debet potissimum ex verbis illius: reale erit, si quis eximatur à decimis absolute ex suis prædiis, vel si prædia alicujus eximantur. Personale censetur, si quis eximatur à decimis ex illis prædiis & agris, quos propriis manibus aut sumptibus colit. c. 11. cit.

§. II.

De Materia & Forma Decimarum.

Quæ ex quibus rebus, & quomodo solvenda sint.

Ubi de Decimis Novalium.

Sciendum 1. materiam & res, ex quibus solvenda sunt decimæ, esse in duplici classe, nimirum lucra, ex quibus personales, ubi sunt in agris & fundis, prædia, ac res alias, etiam mobiles, modò frugiferae sint, ex quibus reales seu prædiales decimæ debentur.

Sci. 2. Ad formam & modum solvendi decimas pertinere varia, nempe 1. quo tempore sint solvenda. 2. an decimator eas exigere debeat. 3. an occupare propria auctoritate possit. 4. an pro illis teneatur accipere pecunias. 5. quo loco sint solvenda. 6. an ad domos, horrea, cellas decimatorum deferenda. 7. qua integritate solvenda.

Sci. 3. Novale, Neubruch/ Neureith/ si strictè & huic loco propriè sumatur, esse locum vel terram, quæ ab immemoriali tempore sterilis & inculta jacuit, nunc ad culturam est redacta, veluti si ex palude exsiccata, aut sylva excisa, insula emergente &c. fiat ager, pratum, hortus &c. c. 21. de V. S. Canonistæ communiter. A Jure Canonico abludere non videtur Jus Civile, dum l. 3. §. 2. ff. de termino moto dil. III. R. P. Pickler.

cit, Novale fieri, ex sylva: nec Jus Bavaricum, quod tit. 28. art. 13. inter Novalia reputat terras, de novo colitæptas, in quibus nullum indicium porcæ & sulci vel liræ apparuit, wo hievor weder Furch noch Strang gesehen/ auch nie etwas angebaut worden / und hernach umbgerissen und gebaut worden / das heist / und ist ein rechter Neubruch. Unde, si præcisè mutetur facies soli vel fundi, v.g. si ex pratio vel vinea fiat ager, aut vicissim: vel ager prius frumento confusus, quod spectat ad majores decimas, postea conferatur pis, fabis, lupinis, rapis, lino, cannabe, nicotiana seu tabaco &c. quæ in quibusdam locis ad minores decimas trahuntur, est Novale improprie dictum. c. 30. h. t. In ordine ad decimas, adeoque huic loco accommodatè, inter Novalia propriè dicta cum Bern. Van-Espen recenset P. Friderich n. 181. si terra, quæ prius ferebat fructus, de quibus vi consuetudinis non solvebantur decimæ, uti in quibusdam locis ex sceno, adeoque si pratum non decimabile convertatur in agrum, ex quo solvi decimæ solent. De hac & aliis quaestionibus circa decimas Novalium ponemus plures assertiones. Interim observandum, multum dependere ex consuetudine, quis fundus novalis censendus sit. Si dubia sit consuetudo, semper in favorem parochi interpretanda est, utpote qui de Jure Communi habet intentionem fundatam ad omnes decimas intra fines suæ parochiæ provenientes. Id certum, quod Jus Civile, quando l. 30. ff. de V. S. Novale vocat terram proscissam, quæ anno vacavit, huc prius non faciat; sic enim omnes ferè agri essent Novales, cum communiter vel altero vel tertio anno cessent seu vacent, ac non conferantur.

Dico 1. Decimæ reales debentur de Jure ex omnibus rebus frugiferis, tam mobilibus quam immobilibus toties, quoties res fructificant. c. 4. c. 21. seqq. h. t. §. caus. 16. q. 1. §. 7. Unde debentur ex frumento, vino, sceno, leguminibus, oleis, lapicidinis, lignis caudis, pomis & fructibus arborum, ex melle & cera, lana & lacte, ex satibus animalium, stramine & palea, si triticum decimetur post trituram, ex proventibus molendinorum, ex locatione domus, piscinæ, prati &c. Dixi 1. de Jure: ex quibusdam enim vi consuetudinis non solvuntur. 2. toties, quoties §. c. si nempe fundus in anno bis fructificet, bis debentur. c. 21. cit.

Dico 2. Decimæ personales debentur de Jure ex omnibus lucris verè & justè acquisitis per industriam. Communis ex c. 22. 23. eod. sicut enim non est ratio, cur decimæ reales non debeantur de proventibus omnibus, quos natura progignit, ita non est ratio, cur non de omnibus lucris, & tantum de aliquibus per industriam acquisitis debeantur personales, cum Jura generaliter deberi asserant de omnibus. Unde debentur ex mercatura & negotiatione, venatione, aucupio & piscatu, ex artefactis & opificiis, ex militum prædiis & stipendiis, ex salariis & mercedibus. Dixi 1. de Jure: nam de consuetudine passim non solvuntur decimæ personales. 2. lucris verè acquisitis hinc ex pretio solu-

L III

luto